

Phẩm 60: LẬP KHÔNG CÓ TÂM SỐ TRONG THỨC LUẬN CỦA NHÓM KHỔ ĐẾ

Tâm ý thức cùng một thể mà tên gọi khác. Nếu pháp năng duyên gọi đó là tâm.

Hỏi: Nếu vậy thì các tâm số pháp như thọ, tưởng, hành v.v... cũng gọi là tâm? Cùng năng duyên?

Đáp: Thọ, tưởng, hành v.v... đều là tên gọi khác biệt của tâm. Như trong phẩm Đạo có nói: Một niệm có năm tên: Niệm xứ, niệm căn, niệm lực, niệm giác chánh và niệm tinh tấn. Tâm cũng như vậy. Với lại trong một tuệ vô lậu mà có khổ tập trí v.v... với rất nhiều tên sai khác. Trong một pháp định cũng gọi là thiền, giải thoát, trừ nhập. Như vậy, chỉ một tâm, tùy theo thời, mà có tên sai khác. Thế nên phải biết, chỉ là một tâm. Vì sao? Vì như trong kinh dạy: Người này, tâm dục lậu được giải thoát, tâm hữu lậu, tâm vô minh lậu được giải thoát. Nếu riêng có tâm số, thì đúng ra phải nói: Tâm số được giải thoát. Trong kinh có dạy: “Phật, nếu biết chúng sinh có tâm hoan hỷ, tâm hòa dịu, tâm mềm mại, tâm kham nhận được giải thoát, thì sau đó mới giảng nói pháp bốn đế nhất nghĩa đế”. Ở đây, chẳng nói gì về tâm số. Lại như trong kinh dạy: Tâm cấu uế, nên chúng sinh cấu uế. Tâm thanh tịnh, nên chúng sinh thanh tịnh. Lại nói: “Nếu vị Tỳ-kheo nào, nhập vào bốn thiền, thì đạt được tâm thanh tịnh, không loạn động, sau đó, biết như thật về khổ Thánh đế, tập, diệt, đạo đế”. Lại nữa, trong mười hai nhân duyên, nói hành duyên thức. Lại nói, sáu thứ làm người. Lại nói nhẹ nhàng, dễ chuyển, không gì bằng tâm. Trong kinh cũng dạy: “Sứ giả đến người chủ trong thành, trình thưa sự thật, xong rồi trở về”. Người chủ đó là tâm. Hoặc nói: Bên trong có thức thân, ở ngoài có danh sắc, gọi là hai. Chỉ nói có thân thức, chứ chẳng nói có tâm số. Hay nói ba việc hòa hợp gọi là xúc. Nếu có tâm số thì chẳng gọi là ba. Nhưng thật nói là ba, nên biết, chỉ có tâm, chứ chẳng riêng có tâm số.

Phẩm 61: LẬP CÓ TÂM SỐ

Hỏi: Tâm khác, tâm số pháp khác. Sao vậy? Vì tâm, tâm số pháp cùng tương ứng nhau. Nếu không có tâm số, thì không tương ứng, mà thật là có tương ứng. Thế nên biết là có tâm số pháp. Ý ông cho rằng, tâm với tâm khác tương ứng, thì việc này không đúng. Vì sao? Vì trong kinh dạy: “Tâm một mình đi xa, ẩn kín, vô hình”. Ở đây chỉ ngăn chặn đồng tánh. Tuy cùng hành với tâm số, nhưng vẫn gọi là đi một mình. Ví như nói, các Tỳ-kheo ở riêng, tuy cũng có loài trùng thú, nhưng không đồng loại, nên vẫn gọi là ở một mình. Thế nên biết, tâm không cùng với tâm khác tương ứng, mà thật ra là có tương ứng. Thế nên phải biết là có tâm số. Vả lại, tâm được thâm nhiếp trong bảy cõi, một nhập, một ấm. Tâm số pháp thì thâm nhiếp trong một cõi, một nhập và ba ấm. Tâm lại làm chỗ nương theo cho tâm số pháp. Như trong kinh dạy: Tâm số pháp này, đều nương vào tâm mà vận hành. Nếu không có tâm số, thì không có năm ấm, điều ấy thì không thể được! Lại nữa, hai tâm này, sinh khác nhau, từ hai sinh tâm, từ ba sinh tâm số. Như trong kinh dạy: Do mắt duyên với sắc mới sinh nhãn thức. Ba việc hòa hợp gọi là xúc. Do duyên xúc mới sinh thọ. Lại nói, gọi là danh sắc nhóm hợp, nên thức nhóm hợp, xúc tập hợp nên thọ nhóm hợp. Tâm số pháp lại tương ứng với đối tượng nương, giống như chung một cảnh duyên, ở trong một đời; tâm chẳng như vậy, vì sai khác. Cho nên, biết tâm khác, tâm số pháp khác. Như trong bốn nương có nói: “Nương trí không nương thức”. Trí nếu là thức, thì sao gọi là nương? Thế nên phải biết trí chẳng phải là thức. Phật tự nói, tâm số pháp cho là từ tâm sinh, nương ở tâm, nên gọi là tâm số. Đức Phật chẳng nói nghĩa này: Chỉ một mình có tâm, mà không có tâm số. Người khác cũng có thể nói, chỉ có tâm số, mà không có tâm. Ông, nếu vì tên gọi, để phá trừ tâm số; thì tôi cũng dùng tên gọi, để phá trừ tâm. Lại chúng vốn tạo tác khác nhau nên các pháp khác nhau. Như nước hay thấm ướt, lửa hay đốt cháy. Như vậy, những tạo tác của thọ v.v... khác nhau cho nên biết là có tướng khác nhau. Trong các kinh dạy: Trong tâm sinh giác, nên biết tâm số khác tâm. Vì chẳng lẽ trong tâm tự sinh tâm. Như nói: Tâm cấu uế, nên chúng sinh cấu uế, tâm thanh tịnh thì chúng sinh thanh tịnh. Nếu chỉ là tâm, thì chẳng có nhân cấu hay tịnh. Người này chẳng phải do vô minh nên cấu uế, do tuệ sáng nên thanh tịnh! Đúng ra là tự cấu tự tịnh, điều này thì chẳng được. Vậy nên, có tâm số pháp.
